

Grzybowski, Michał Marian

"Biezuńskie Zeszyty Historyczne", nr 2 i 3, Biezuń 1994 : [recenzja]

Biezuńskie Zeszyty Historyczne 11, 109-110

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Biezuńskie Zeszyty Historyczne” w ocenie naukowców i publicystów

Prof. dr hab. Michał Marian Grzybowski, „Biezuńskie Zeszyty Historyczne” nr 2 i 3, Biezuń 1994.

Staraniem Muzeum Małego Miasta Bieżunia ukazały się dwa numery „Biezuńskich Zeszytów Historycznych”. Jest to owoc pracy Kolegium Redakcyjnego, a zwłaszcza Stanisława Ilskiego i Jadwigi Siedleckiej. Zeszyty te poświęcone są – jak czytamy w „Słowie od Redakcji” – problematyce szkolnej w gminie Biezuń od końca XVI w. do 1945 r. Powinny zainteresować nie tylko byłych uczniów czy nauczycieli opisywanych szkół, ale szerszą społeczność Północnego Mazowsza, w tym mieszkańców Ziemi Zawkrzeńskiej. Jest to bowiem praca ukazująca korzenie naszej kultury, nieustanny wysiłek kolejnych pokoleń nie tylko o utrzymanie bytu narodowego, ale i świadomości narodowej Polaków kształtującej się między innymi w polskiej szkole. Jest to piękny rys budowania małej Ojczyzny, poczucia tożsamości i zakorzenienia na tym terenie. Zjawisko to mogło ujawnić się w całej pełni dopiero od paru lat, kiedy znikły hamulce cenzury i pracownicy naukowci, profesjonalisci, a także pasjonaci regionalisci mogą w całej pełni ukazywać bogactwa dziejowe terenów i ziem, na których żyją i pracują.

Takiego ducha wyczuwa się przy czytaniu „Biezuńskich Zeszytów Historycznych”.

Część pierwsza poświęcona jest organizacji szkolnictwa elementarnego w Polsce. Czytelnik w jasny i klarowny sposób zaznajamiany jest z kolejnymi etapami polskiego szkolnictwa w Rzeczypospolitej szlacheckiej, przekształceniami w czasach Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego, silnej rusyfikacji w drugiej połowie XIX w., wreszcie o problemach oświaty w odrodzonej Polsce od 1918 r. i w tragicznych latach okupacji 1939-1945.

Opracowania te zostały wykonane na szerokiej bazie źródłowej z archiwów kościelnych i państwowych oraz wykorzystana jest bardzo szczegółowo literatura przedmiotu.

Numer trzeci „Zeszytów” poświęcony jest nauczycielom biezuńskim, zabiegom przy budowie nowego budynku szkolnego, nauczaniu religii, organizacji harcerskiej.

Ciekawy rozdział stanowi opracowanie związane z nauczaniem dzieci starozakonnych, którzy na Mazowszu byli licznie reprezentowani.

Interesujące są również szczegóły o szkołach zakładanych na terenie gminy bieżuńskiej w latach 1918-1939. Ważnym zagadnieniem było włączenie się miejscowych nauczycieli w nurt tajnego nauczania w czasach okupacji niemieckiej.

Bardzo korzystne dla całości wydawnictwa jest to, że zostało ono ubogacone tzw. dokumentacją mechaniczną, jaką są fotografie osób, budynków, świadectw, podręczników i innych obiektów, o istnieniu których lub ich wyglądzie może się czytelnik dowiedzieć z tych właśnie przekazów.

Bogate i fachowo zrobione przypisy, wykazy, aneksy, wykresy świadczą, że Autorzy i Redakcja znają i przestrzegają reguł metodologicznych pracy naukowej.

Oceniając dwa numery „Zeszytów”, jakie otrzymaliśmy, z radością stwierdzam, że jest to piękny przyczynek do opracowania oświaty na Mazowszu. Niech będzie on zachętą, aby i inne ośrodki w podobny sposób mogły dokumentować swoje korzenie szkolne.

Kuratorium Oświaty w Ciechanowie oraz wszystkim, którzy przyczynili się do wydania tego opracowania należą się słowa uznania i zachęty, aby nie ustawali w podejmowaniu podobnych wysiłków, bowiem w ten sposób zostawimy ślad swojej szlachetnej działalności.

Płock, dnia 4 marca 1995 r.

Prof. dr hab. Ryszard Juskiewicz, Słów kilka o „Bieżuńskich Zeszytach Historycznych”.

Cóż można powiedzieć o „Zeszytach”? W wielkim skrócie – wspaniała inicjatywa i doskonałe wykonanie. Jak wiadomo, przeciętny Polak dysponuje znikomą wiedzą historyczną, w szczególności tą, która dotyczy jego miasta, regionu i wsi. Trudno się nie zgodzić z Autorami, którzy napisali we wstępie „Zeszytów” Nr 2 i 3 o „próżni historycznej”, czy też raczej powszechnym zjawisku, kiedy to „młode pokolenie mało interesuje się sprawami przeszłości”, a co prowadzi do sytuacji paradoksalnej, gdyż „często wnuk nie zna imion swoich dziadków, a wyjątkiem jest, jeśli zna okoliczności śmierci krewnego”. Przyczyny takiego stanu rzeczy wiążą się z poprzednią epoką, która dość długo patrzyła nieprzyjaźnie na regionalizm, nawiązujący do rodzimych wzorców, własnych bohaterów i własnych wartości. Takie patrzenie na historię i wychowanie nie było zgodne z „wychowaniem internacjonalistycznym” i impulsami płynącymi z Moskwy do naszego wasalnego kraju.